

NIALL FERGUSON: Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΣ κριτική του Θανάση Αντωνίου

Κατηγορία: [ΜΕΛΕΤΕΣ - ΔΟΚΙΜΙΑ](#)

Δημοσιεύτηκε Τετάρτη, 29 Οκτωβρίου 2014 11:31

κείμενο: Θανάσης Αντωνίου

Το αεροπλάνο του Δυτικού πολιτισμού έχει πέσει και, μέσα στα συντρίμμια του, ο Βρετανός ιστορικός Niall Ferguson ψάχνει να βρει τα «μαύρα κουτιά» της τελευταίας, μοιραίας πτήσης.

Κατά τα λεγόμενα του διακεκριμένου καθηγητή στα Πανεπιστήμια Χάρβαρντ των ΗΠΑ και London School of Economics της Αγγλίας, υπάρχουν τέσσερα μαύρα κουτιά, η μελέτη των οποίων μπορεί να μας αποκαλύψει τους λόγους της πτώσης κι ενδεχομένως να συμβάλει στην προσπάθεια επανάκτησης της δυνατότητας του αεροπλάνου να πετάει. Γιατί το Δυτικό κράτος είναι πια στάσιμο...

Τα τέσσερα μαύρα κουτιά τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι: α) η δημοκρατία, β) ο καπιταλισμός, γ) το κράτος δικαίου και δ) η κοινωνία των πολιτών. Προβληματικά και τα τέσσερα, παρουσίασαν τις τελευταίες δεκαετίες τόσο πολλές δυσλειτουργίες, που οδήγησαν στην πτώση του Δυτικού πολιτισμού ύστερα από περίπου 500 χρόνια ανάπτυξης πρωτοκαθεδρίας.

Κλείνοντας την εξέταση των τεσσάρων μαύρων κουτιών στο αεροπλάνο του Δυτικού πολιτισμού, αναφέρεται στη συρρίκνωση της κοινωνίας των πολιτών και προειδοποιεί ότι η πτώση του «κοινωνικού κεφαλαίου» –η απουσία δηλαδή των πολιτών από τα κοινά δρώμενα και την πολιτική, οικονομική και κοινωνική καθημερινότητα του τόπου τους– είναι μεγάλο πρόβλημα που εγκυμονεί κινδύνους για τον Δυτικό πολιτισμό.

ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΣΤΑ ΣΥΝΤΡΙΜΜΙΑ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ

Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η Δύση ξεκίνησε να αναπτύσσεται με πρωτόγνωρο για την εποχή ρυθμό γύρω στο 1500 μ.Χ., προσπέρασε πολιτισμούς που ήταν ανώτεροι και ωριμότεροί της πραγματοποιώντας τη «Μεγάλη Απόκλιση», απογειώθηκε με τη Βιομηχανική Επανάσταση και σήμερα, πλέον, υπό το βάρος των προβλημάτων της, βιώνει τον «Μεγάλο Εκφυλισμό» του τίτλου...

Το βιβλίο του Φέργκιουσον παρακολουθεί την εξέλιξη της Δύσης σε καθεμιά από τις παραπάνω τέσσερις «κατηγορίες», καταγράφει τη σταδιακή πτώση και εκθέτει στις τελευταίες σελίδες τις προτάσεις του συγγραφέα. Η ανάλυσή του είναι διαφωτιστική και οι παρατηρήσεις του για το πώς φτάσαμε στην παρακμή του Δυτικού πολιτισμού είναι οξυδερκείς, όσο για τις προτάσεις του, είναι σίγουρο ότι θα «αποκρυπτογραφηθούν» με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με την ιδεολογικοπολιτική συγκρότηση του καθενός.

Σύμφωνα με τον Φέργκιουσον, η κρίση του δημόσιου χρέους, την οποία χαρακτηρίζει ως το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Δύση, είναι το σύμπτωμα της «προδοσίας» των σύγχρονων γενεών σε βάρος των μελλοντικών, ένα κοινωνικό συμβόλαιο ανάμεσα στο παρόν και το μέλλον το οποίο διαχειριστήκαμε με τον χειρότερο δυνατό τρόπο. Όσον αφορά τη λειτουργία ελέγχου του καπιταλισμού, ο συγγραφέας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν ήταν η απουσία ελέγχου που οδήγησε μετά τη δεκαετία του 1980 στο γιγάντωμα των χρηματοπιστωτικών αγορών, αλλά, αντίθετα, οι πολύπλοκες ρυθμίσεις που επιτρέπουν στους «κακούς» της Γουόλ Στριτ να καταχραστούν, να κοροϊδέψουν, να κλέψουν. Όσο για το τρίτο μαύρο κουτί, εκείνο του κράτους δικαίου, ο Φέργκιουσον προειδοποιεί ότι ο εκφυλισμός της δημοκρατίας και του καπιταλισμού οδηγεί στη μετατροπή του Δυτικού φιλελεύθερου κράτους σε κράτος δικηγόρων. Και κλείνει την εξέταση των μαύρων κουτιών με το τέταρτο, την κοινωνία των πολιτών· η τελευταία βρίσκεται σε μαρασμό «όχι τόσο εξαιτίας της τεχνολογίας, αλλά εξαιτίας των υπερβολικών διεκδικήσεων του κράτους, μια απειλή για την οποία ο Τοκβίλ είχε διορατικά προειδοποιήσει τους Ευρωπαίους και τους Αμερικανούς».

Η οικονομική ανάλυση του Βρετανού ιστορικού θα μπορούσε να χαρακτηριστεί αιρετική, διότι ούτε λίγο ούτε πολύ ο Φέργκιουσον τάσσεται κατά των ελέγχων στην αγορά και θεωρεί ότι για τη χρηματοπιστωτική κρίση δεν φταίει ούτε η απληστία των τραπεζών και των χρηματιστών ούτε η απορρύθμιση των αγορών τη μετα- Ρέιγκαν περίοδο. Καταφέρεται μάλιστα κατά του δημόσιου μοντέλου ελέγχων και θεωρεί βλακώδη τον πολύπλοκο σχεδιασμό ο οποίος, κατά την άποψή του, «κρατά τα χρηματοπιστωτικά συστήματα σε μόνιμη ανισορροπία». Ασφαλώς δεν παραλείπει να σχολιάσει

το καθεστώς ατιμωρησίας των golden boys που καταχράστηκαν και να ζητήσει την παραδειγματική τιμωρία τους.

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Υπέρμαχος της Δυτικής δημοκρατίας, η οποία κατά τη γνώμη του ακόμα και με τα πολλά προβλήματά της είναι καλύτερη π.χ. από τον κινεζικό μονοκομματισμό, ο καθηγητής του Χάρβαρντ ξεχωρίζει –στη μελέτη του τρίτου μαύρου κουτιού– το αστικό δίκαιο, όπως αυτό αναπτύχθηκε στην Ευρώπη μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση, από το «κοινό δίκαιο» πάνω στο οποίο βασίζεται ο βρετανικός νομικός πολιτισμός, και με αυτό ως αφετηρία βρίσκει την ευκαιρία να σχολιάσει μια σειρά λειτουργίες των σύγχρονων κρατών. Όπως η παιδεία, για την οποία ο Φέργκιουσον θέλει μεγαλύτερη συμμετοχή των ιδιωτών επιχειρηματιών, όπως οι συνταγματικές ελευθερίες, με τον περιορισμό των οποίων φαίνεται πως συμφωνεί εξαιτίας των τρομοκρατικών επιθέσεων στις ΗΠΑ τον Σεπτέμβριο του 2001.

Κλείνοντας την εξέταση των τεσσάρων μαύρων κουτιών στο αεροπλάνο του Δυτικού πολιτισμού, αναφέρεται στη συρρίκνωση της κοινωνίας των πολιτών και προειδοποιεί ότι η πτώση του «κοινωνικού κεφαλαίου» –η απουσία δηλαδή των πολιτών από τα κοινά δρώμενα και την πολιτική, οικονομική και κοινωνική καθημερινότητα του τόπου τους– είναι μεγάλο πρόβλημα που εγκυμονεί κινδύνους για τον Δυτικό πολιτισμό.

Επικαλούμενος συχνά τον Αλέξις ντε Τοκβίλ, τον υπέροχο Γάλλο πολιτικό αναλυτή, κοινωνιολόγο και περιηγητή, τον «σοφό Γάλλο παππού» όπως τον αποκαλεί, ο Φέργκιουσον πραγματοποιεί ένα ιστορικό άλμα και μεταγράφει στο σήμερα τη δυσπιστία του Τοκβίλ για τον ρόλο του κράτους. Ο Βρετανός ιστορικός στρέφεται κατά του σύγχρονου ευρωπαϊκού κράτους και των λειτουργιών του, τάσσεται υπέρ των ιδιωτικών σχολείων, υπέρ της πυρηνικής ενέργειας, αμφισβητεί την κλιματική αλλαγή κ.ά. Τάσσεται, τέλος, υπέρ αυτού που ο Βρετανός πρωθυπουργός αποκάλεσε «μεγάλη κοινωνία», την κοινωνία των πολιτών όπου ιδιωτικές δυνάμεις/εταιρείες καλύπτουν τις «τρύπες» τού ολοένα και μικρότερου σε μέγεθος και παρέμβαση κράτους.

http://diastixo.gr/kritikes/meletesdokimia/3070-o-megalos-ekfilismos?utm_source=MadMimi&utm_medium=email&utm_content=diastixo_gr+|+30+%CE%9F%CE%BA%CF%84%CF%89%CE%B2%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85+2014&utm_campaign=20141029_m122832680_diastixo_gr+|+30+%CE%9F%CE%BA%CF%84%CF%89%CE%B2%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85+2014&utm_term=b8cd60fbc358712774ef3bfa7268e9a2-o-megalos-ekfilismos_jpg